

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 302/2021-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Miroslava Duriša a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **TELEKO & TELECOOPER, spol. s r. o.**, Stredná 2, Banská Bystrica, IČO 31 598 480, zastúpenej Mgr. Evou Kováčechovou, advokátkou, Komenského 21, Banská Bystrica, proti výrokom VII a VIII rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 9 C 219/2003 z 15. apríla 2015 a rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 14 Co 516/2015 z 19. mája 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 12. augusta 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorou namietala porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd výrokmi VII a VIII rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 9 C 219/2003 z 15. apríla 2015 (ďalej len „napadnuté výroky rozsudku okresného súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 14 Co 516/2015 z 19. mája 2020 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“). Zároveň sťažovateľka navrhovala, aby ústavný súd zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté výroky rozsudku okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Uplatnila si náhradu trov konania v sume 375,24 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že napadnutými výrokmi rozsudku okresného súdu bolo rozhodnuté, že účastníci konania nemajú právo na náhradu trov konania (výrok VII), a tiež, že účastníci konania sú povinní zaplatiť spoločne a nerozdielne na účet okresného súdu z titulu náhrady trov štátu sumu 10 550,28 eur (výrok VIII). Aj napadnuté výroky rozsudku okresného súdu sťažovateľka v postavení žalobkyne napadla odvolaním. Napadnutým rozsudkom krajského súdu

boli potvrdené okrem iného napadnuté výroky rozsudku okresného súdu a tiež bolo rozhodnuté, že žiadna zo sporových strán nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka uviedla, že § 142 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom do 30. júna 2016 (ďalej aj „OSP“) modifikoval zásadu úspechu v konaní tým spôsobom, že v prípade, ak rozhodnutie súdu o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku, tak sa základná sadzba tarifnej odmeny advokáta vypočítala z výšky súdom priznaného plnenia, a nie zo sumy uplatňovanej v žalobe. Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) predmetné ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku priamo neprevzal, súčasná súdna prax je ustálená v právnom názore, že už uvedený princíp je aplikovateľný aj po nadobudnutí účinnosti Civilného sporového poriadku. To znamená v prípadoch, v ktorých rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku, priznať sporovej strane plný nárok na náhradu trov konania z priznaného plnenia. Sporová strana sa v takomto prípade považuje za plne úspešnú, hoci aj výška priznanej sumy nekorešponduje s výškou plnenia, ktorej sa pôvodne domáhala. Z týchto princípov vychádzal už skôr krajský súd (uznesenie č. k. 14 Co 225/2009 z 5. apríla 2011), keď poukázal na potrebu aplikácie § 142 ods. 3 OSP v okolnostiach danej veci. Krajský súd vychádzal z úvahy, že keďže výška plnenia závisela od znaleckého posudku, nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť uplatneného nároku. Úspech sa preto skúma, čo sa týka právneho základu, a nie čo sa týka výšky priznaného nároku. Uvedený právny názor následne prevzal okresný súd v rozsudku č. k. 9 C 219/2003 z 15. júna 2011.

4. Sťažovateľka namieta, že krajský súd v napadnutom rozsudku nevysvetlil a nepostačujúco zdôvodnil zmenu právneho názoru, ktorý už bol skôr vyslovený rozsudkom okresného súdu z 15. júna 2011, ktorý na vec aplikoval § 142 ods. 3 OSP. Zmenu právneho názoru v otázke náhrady trov konania pritom nevyvolalo žiadne rozhodnutie súdu vyššej inštancie. Podľa názoru sťažovateľky *„sa jedná o flagrantné ignorovanie ústavnej požiadavky na zmysluplné odôvodnenie zásadnej zmeny v prijatom právnom posúdení, ktoré by napĺňalo požiadavku predvídateľnosti a právnej istoty ako imanentnej súčasťou základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy i pri rozhodovaní o náhrade trov, nielen vo veci samej.“*. Odôvodnenie napadnutých výrokov rozsudku okresného súdu v rozsahu jednej vety považuje sťažovateľka za príklad svojvoľného, nepreskúmateľného, a preto ústavne neudržateľného spôsobu rozhodovania. Napadnutý rozsudok krajského súdu v prípade rozsahu argumentácie doplnil odôvodnenie nepreskúmateľne stručného odôvodnenia okresného súdu, ale v otázke zmeny právneho názoru neponúklo ani odôvodnenie krajského súdu žiadne zmysluplné vysvetlenie.

5. Sťažovateľka tiež uviedla, že považuje za nepreskúmateľné a nepresvedčivé odôvodnenie aplikácie § 255 ods. 2 CSP. Podľa sťažovateľky krajský súd *„len vo všeobecnosti (t.j. bez špecifikácie ich konkrétnej výšky) uviedol, že v prípade uplatnených položiek skutočnej škody išlo o viac samostatných čiastkových nárokov. Ich vyhodnotenie samostatne ako aj v ich vzájomnej korelácii je však nepreskúmateľné, keď odvolací súd opäť len všeobecne konštatoval (tiež bez konkrétnej kvantifikácie), v ktorých bola a nebola sťažovateľka úspešná bez toho, aby bol vyčíslený výsledný pomer premietajúci sa do úplného neúspechu sťažovateľky.“*. Sťažovateľka uviedla, že

v konaní, v ktorom bez znaleckého dokazovania nebolo možné vo veci rozhodnúť, rozhodovanie všeobecného súdu v prípade ušlého zisku bolo závislé od zistení znaleckého dokazovania. Z tohto dôvodu bolo extrémne nevhodné aplikovať zásadu úspechu v nepriaznivejšom variante podľa § 255 ods. 2 druhej vety CSP. Sťažovateľka preto konštatovala, že „v konotácii, keď pri čiastkovom nároku v položke ušlého zisku by sa proporcionálne aplikoval osobitný režim posudzovania úspechu v konaní a nárokov na náhradu trov v prípadoch, keď výška plnenia závisela od znaleckého posudku, by výsledné hodnotenie jednotlivých čiastkových nárokov v ich konkrétnom číselnom/finančnom vyjadrení rezultovalo do iného výsledného pomeru úspechu, ako to rámcovo rozviedol... odvolací súd.“. Sťažovateľka tiež vytkla krajskému súdu, že v prípade viacerých relatívne samostatných čiastkových nárokov bolo potrebné každý z nich považovať za samostatný predmet v prípade rozhodovania o náhrade trov konania.

6. Sťažovateľka sa preto domnieva, že okresný súd a krajský súd nezohľadnili celý predmet sporu a súvisiace okolnosti. Pri rozhodovaní o trovách konania však v odôvodnení všeobecných súdov absentovalo odôvodnenie, t. j. akými úvahami sa u sťažovateľky všeobecné súdy riadili pri vyhodnocovaní miery úspešnosti (resp. neúspešnosti). Okresný súd rozhodnutie o náhrade trov konania odôvodnil jednou všeobecnou vetou, ktorá je nekonkrétna, nešpecifická, a tým je odôvodnenie nepreskúmateľné a nepresvedčivé. Odôvodnenie krajského súdu je obsiahlejšie, napriek tomu však nie je konkrétne, ale len všeobecne konštatuje určité skutočnosti. Podľa názoru sťažovateľky «nie je však zrejmé, aké právne úvahy odvolací súd použil a prečo a akým spôsobom „musel byť každý čiastkový nárok posudzovaný osobitne“». Odôvodnenie krajského súdu tiež trpí takou mierou všeobecnosti, nepreskúmateľnosti a nepresvedčivosti, že predstavuje hrubý zásah do práva na spravodlivý proces a tiež do vlastníckeho práva.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity zakotvený v už citovanom čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať ústavnými sťažnosťami len za predpokladu, že sa sťažovateľ nemôže ani v budúcnosti nebude môcť domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom využitím takých právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu

subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

III.A. K namietanému porušeniu v bode 1 uvedených práv napadnutými výrokmi rozsudku okresného súdu:

9. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že aj napadnuté výroky rozsudku okresného súdu boli predmetom súdneho prieskumu realizovaného krajským súdom na základe sťažovateľkou podaného odvolania. Z uvedeného vyplýva, že existoval iný súd rozhodujúci o ochrane práv sťažovateľky (krajský súd), čo vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum ústavnou sťažnosťou prezentovaného porušenia v bode 1 označených práv sťažovateľky napadnutými výrokmi rozsudku okresného súdu. Ústavný súd preto túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľky pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu, že ústavný súd nemá právomoc na jej prerokovanie.

III.B. K namietanému porušeniu v bode 1 uvedených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu:

10. Z lustrácie ústavného súdu vyplynulo, že sťažovateľka podala dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorým boli potvrdené výroky rozsudku okresného súdu vo veci samej (výroky I, II, III, V, VI). Zároveň sťažovateľka podala dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorým boli potvrdené napadnuté výroky rozsudku okresného súdu. Žalovaný tiež podal dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP proti napadnutému rozsudku krajského súdu v časti, ktorým bol potvrdený ďalší výrok rozsudku okresného súdu vo veci samej (výrok IV). Ďalej bolo zistené, že súdny spis bol Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) doručený 30. apríla 2021. Dovolacie konanie je vedené pod sp. zn. 2 Cdo 104/2021, najvyšší súd doteraz vo veci nerozhodol.

11. Z obsahu ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka považuje odôvodnenie rozsudku krajského súdu za nedostatočné, keď sa krajský súd adekvátne nevysporiadal s jej odvolacou argumentáciou súvisiacou s posúdením jej úspechu/neúspechu v predmetnom konaní. Argumentácia sťažovateľky teda smeruje k nároku na náhradu trov konania, ktorý z dôvodu podania dovolania aj proti týmto výrokmi samostatne bude predmetom prieskumu najvyššieho súdu. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na svoje uznesenie č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom okrem iného bolo v súvislosti s nárokom na náhradu trov konania vyslovené, že ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd končí rozhodovanie o tejto otázke, ktoré tak možno považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti [teda aj podľa § 420 písm. f) CSP] ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

12. Navyše je predmetom dovolacieho prieskumu aj rozhodnutie krajského súdu vo veci samej, z toho vyplýva, že predmetom prieskumu sú aj súvisiace výroky o trovách konania, ktoré sú závislé od výsledku dovolacieho konania.

13. Ústavný súd poukazuje na obsah ústavnej sťažnosti, kde sťažovateľka na jednej strane tvrdí, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu nie je prípustný žiadny opravný prostriedok, a preto „*niet iného súdu, ktorý by chránil jej základné práva alebo slobody a rovnako, že nemohla uplatniť*

opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu jej základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.“. Na druhej strane sťažovateľka podala proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie, a to aj proti výrokom napadnutým ústavnou sťažnosťou, o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľky aj v tejto časti je príslušný rozhodovať najvyšší súd.

14. Sťažovateľka podaním dovolania, ako aj podaním tejto ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vedome vytvorila stav, keď by o tej istej veci mali súbežne rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací a ústavný súd. V podmienkach právneho štátu, ktorý rešpektuje princíp právnej istoty, však takýto stav nie je ústavne aprobovateľný, pretože by tým mohlo dôjsť k vydaniu dvoch rozdielnych rozhodnutí. Vzhľadom na to, že právomoc najvyššieho súdu predchádza právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu ešte pred rozhodnutím dovolacieho súdu za predčasné. O ochrane v bode 1 označených práv, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, bude najprv teda rozhodovať najvyšší súd. Ústavná sťažnosť je prípustná až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchrannej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hrozacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

15. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti podľa zásady *ratio temporis* opätovne odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

16. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jej ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júna 2021

Libor DULÁ
predseda senátu